és szétszakitani igyekeznének a török birodalmat, a mit mind Törökország, mind az európai béke barátai megakadályozni akarnak. Élesen emlékeztet arra, hogy a porta nem volt képes a hercegovinai fölkelést elnyomni, s ajánlja Anglia inditványát a kongresszusnak.

Bismarck herceg csodálkozását fejezte ki, hogy a török delegáltak ellenkeznek a kongresszus egyhangu határozatával. A kongresszus a török tartományokat nagyobb terjedelmében állitá vissza, mint azt a san-stefanoi szerződés tervezte. Végül arra kérte fel a török delegáltakat, hogy uj utasitásokat kérjenek, melyek megengedjék nekik, hogy a kongresszus nézeteit pártolhassák.

Salisbury inditványát a kongresszus, a török szavazat ellenére, egyhangulag elfogadja. Ausztria-Magyarország tartózkodott a szavazástól.

A szavazás után gróf Andrássy feláll s kijelenti, hogy Ausztria-Magyarország nevében elfogadja a kongresszus által megszavazott inditványt.

CSARNOK.

California.

(Frederik Whimper után)

(Folytatás.)

(Ittasok menhelye — Ujságok — A chinai lakosság. — A chinai mint bányász. — A meghalt chinai. — Chinai lakoma. — A kereskedői copf. — San-Francisco társasága. — Szólásformák. — San-Francisco hölgyei.)

Van a városban egy intézet, — meglehet, épen csak annak sajátsága — t. i. az ittasok menhelye. Mint neve is mondja, ideiglenes elhelyezési hely az erős és öntudatlan részegek és a részegségi őrületben szenvedők számára. Európában is van „asylum hontalan kutyák számára“, de részegeink iránt nem vagyunk oly könyörületesek.

San-Franciscoban 1867-ben 8 napilap és 12 hetilap jelent meg. Egyikben uj rovat ezen cimmel „válások“. Ez a házasságok, születések stbvel egy hasábot foglal el s ezen rovat tudósitásokkal mindig jól el van látva. Egyik lap zöld betükkel van nyomatva.

A chinai lakosság tekintélyes számu, 1867-ben körülbelől 60,000 főből állott. „John Chinaman“-t mindenhol fel lehet találni mint inast, szakácsot, bérest, bányászt és mint vasuti munkást. Ő végez minden tisztitási munkát s sajátságos látvány, midőn egy nagy, szénnel telt üst mellett fehérruhát tégláz, szájával precskelve azt meg.

Minden mellékutcában láthatni a chinai cégeket valódi neveikkel, mint: Gö, Wo, Hop, Chang, Cum, Sing, stb. Már sajátságos illatáról felismerhető a „chinai Quartier“, hol minden tiz személy közül, kikkel találkozol, kilenc a „virágos földről“ való s nem járkálhatsz arra felé a nélkül, hogy olyan érzés ne fogjon el, mintha Canton vagy Pekingbe tévedtél volna.

A chinaiaknak két szinházuk van, melyeknek előadásai leirhatatlanok, minthogy egy császár egész uralkodását felölelik. Játékházuk igen sok van, melyek a közönséget borral, nőkkel és opiummal csalogatják magukhoz. A rendőrségnek sok dolga akad ezen intézetekkel a lármás fellépések miatt, melyek épen nem „mennyei“ természetüek. Mondják, hogy itt a chinaiak több opiumot fogyasztanak, mint otthon. Igaz, hogy könnyebben is szerezhetik meg.

A legtöbb szegény chinait 5 vagy 6 társulat (gazdag chinaiakból) szállitja ide hazájukból s megérkezésük után addig élnek bizonyos rabszolgaságban, mig a szállitási árt és egyéb tartozásaikat ledolgozzák.

Minden chinai tartozik az államnak havonkint 4 dollárt fizetni s bár mily hasznos tagja is a társadalomnak, nem mondható, hogy Californiában kellemesen él. A „szegény fehér“ benne tolakodót lát, a ki a napszámot leszállitja s ezért méltó az üldözésre. Az indián jogos zsákmányának tekinti s ha alkalom van rá, leüti.

A bányászvidékeken láthatni, a mint a chinaiak ide s tova járva, mindenüket magukkal hordozzák egy hosszu rud két végén, a mint ezt a theás dobozokra rajzolva láthatjuk. Ily módon nagyobb terhet képes emelni, mint egy közönséges járókelő. Whimper emliti, hogy látott egy chinait, a ki rudjának egyik végén egy zsák rizst, egy ásót és kápát, egy öltözetet, egy üstöt és fazekat, a rud másik végén pedig egy nagy ketrecet tyukkal és csirkékkel emelt. Utóbbi dolgok iránt a chinai nagy előszeretettel viseltetik. A rizs mellé igen szereti a fiatal csirkét; sok vad hagymát, bogyót, gyökeret ismer és használ fel.

Noha a chinainak semmi kifogása az ellen, hogy Californiában éljen és meghaljon: mégis a „mennyei birodalomban“ akar eltemettetni. Mindenik hajó, mely Hong-Kong vagy Shangai felé tart, magával viszen egy sereg holt chinait. A gazdagokat borszeszbe helyezik vagy bebalzsamozzák.

San-Franciscoban nagy és befolyásos chinai cégek és társulatok léteznek, melyek idegen kitünőségek tiszteletére nem ritkán ünnepélyeket rendeznek. 1866 juniusában az Egyesült Államok chinai és japáni követségeinek tiszteletére rendeztek ily ünnepélyt, mig ezek a szállitó hajóra várakozva köztük mulattak. — Az étlapon olvasható volt: cápa uszony, fecskefészek-leves, iramszarvas ideg, geranium és ibolyapogácsa, rózsabor; de az európai konyha is képviselve volt minden tekintetben követve champagnei által tetszés szerinti mennyiségben. A felköszöntések sorát a következő zárta be: „Végre kivánunk excellentiádnak tizezer aranyos örömet és szerencsés utazást a Középnek virágos biradalmába.“

A gazdag chinai kereskedők, kik között sok igen intelligens egyén találkozik, gyakran európai öltözetet viselnek s ilyenkor copfjukat csinos chignonná tüzik össze. De e copf sohasem hiányzik, a világ minden kincseért sem válnának meg tőle. — Ha természettől rövid és vékony hajzatuk van, vékony fekete selymet vagy álhajat fonnak hozzá. — Azt mondják, nálunk is igy tesznek a hölgyek. Vajjon?!

A kikötő város társadalma igaz hogy még kissé vegyes, de általánosságban őszintébb, vidámabb és szivélyesebb, mint bárhol. Nem vesznek fel előkelő és nagyszerü szokásokat. Az ilyen viseletről azt mondják, hogy „lejárta magát“ s a ki mégis ilyennek mutatja magát, annak azt ajánlják, hogy „nézze meg a füstöt kivülről“, vagyis távozzék. Ha azt kérdezik valakitől: hogyan találja magát, a felelet ez: „Oh, vidáman és ünnepélyesen“ s ha valamit állitva nyomatékosan akarnak erősiteni, hozzáteszik: „Cipőit teheti a fogadásra!“ Ha a lelkész, színész, vagy iró tuloz, azt mondják rá: „feltornyozza magát“, vagy: „irálya nagyra nyirott“. Sok szólásmód van a bányászéletből kölcsönözve. „Jó mosásom volt“ azt jelenti: „sokat szereztem.“ Nincs fényem“ azt jelenti: „nincs kilátásom.“ „Nem láttuk még aranya szinét“ mondanak e helyett hogy: „nem fizetett még egy fillért sem.“

Ha valakinek arca aggodalmat fejez ki, azt szokták mondani: „Ennek az öregnek fejét egy sereg nyugtalanság nyomja“ s a kinek uj ruhája, kalapja és szép fehérnéműje van, igy szólithatják meg: „Nemde ön jól kiterjesztette magát?“ A férfiak nagy része borotváltatja magát s a város csak ugy nyüzsög a sok borbélyműhelytől, hol a borotválás mellett az ember cipőit is megtisztitják. Ezen üzletek gyakran luxussal vannak berendezve s e tekintetben mindent felülmulnak, a mit a keleti államokban láthatni. A legtöbb szólásmód előkelőbb hangzásu mint Európában. A legutolsó korcsmát is „salon“-nak nevezik, a lacikonyha is „étterem“ s minden kis kereskedés „raktár.“

Feltünő gyakran használják a „quadrat“ (négyzetes) kifejezést. Egy jó ebéd, „quadrat ebéd“; ha nagyot isznak „quadrat kortyot“ csináltak; „quadrat verekedés“ az, honnan az ellenfeleket vérbefagyva szállitják el.

Utcai veszekedés alkalmával egyik a másikat „szabályszerüen kimult barom“-nak nevezi, mire a másik azzal vág vissza, hogy „majd fejet rakok én neked.“ Ha a verekedésnél valamelyik „gyenge“ lesz s kedve kerekedik „elsülyedni“, vagy elszaladni, akkor „elporzik.“ Ellenfelének ilyenkor az feladata, hogy egy sarokba „corralirozza.“ Ez a kifejezés spanyol eredetü s azt jelenti, midőn a marhákat sövénykeritésbe közé terelik és oda bezárják. Az utóbbi kifejezést a legkülönfélébb módon használják. A rendőr corralirozza a gonosztevőt, a falánk ember corraliroz az asztalnál minden jó falatot.

Hogy igazságosak legyünk California lakósai iránt, meg kell jegyeznünk, hogy az előkelőbb osztályok csak azért ismerkednek meg az ilynemü kifejezésekkel, hogy azokat kerüljék. Az idegen hosszasan élhet az országban, a nélkül, hogy az emlitett szólásformákat mind hallaná. Egy részük különben elég gyakori.

Jóllehet sok minden megváltozott az óta, midőn az aranyásó husz mértföldet bejárhatott a nélkül, hogy egyetlen „asszonyi állat“-ra akadt volna, s egy gőzhajó nagy papirokon hirdette: „Négy hölgy az utazók között!“ — hogy ez által a férfiak elé ellenállhatlan csalétket dobjon.: mindazonáltal az asszonyok még ma sem állanak „parin alul“ s sehol a világon nem foglalnak el oly magas állást, mint itt. Állithatni, hogy egyetlen amerikai város hölgyei sem csinálnak olyan „dörgést“ az opera, egy estély vagy bál érdekében, mint San-Franciscoban. Noha sok hab gyül is össze a felszinen, itt is találhatni épen annyi mivelt, szellemdus és erényes nőt mint akárhol s a szépségükről hires amerikai nők között, a Californiában született leányokat illeti az elsőség, mig az anyák bizonyos korban még teltebbeké, vagy, ha inkább tetszik, gömbölyübbekké válnak, mint az atlanti államok matronái.

Itt ott akadhatni ugyan olyan polgárra is, ki a régi időkben a mosónéját vagy szakácsnéját vette nőül — szükségből, mivel más feleséget nem talált. (Ez azonban más helyeken is előfordul, hol pedig a genus feminini nem annyira ritka s igy nem is annyira kapós.) Ennek dacára egy san-franciscoi vegyes társaság előnyösen emelkednék egy new-yorki ugyanilyen társaság fölé, minthogy az utóbbiban a „rongy- és petroleum-aristokracia“ nagyon bántaná a szemet. Vidéki kerületekben nem ritka olyan nő, ki napközben tehenészetét s kertjét — s milyen kertjét! — gondozza, este pedig a legujabb és legszebb zenével gyönyörködteti a társaságot s a napi irodalomban jártasabb, mint a legtöbb férfi.

(Vége következik.)

LEGUJABB.

Bécs, julius 3. A „Pol. Corr.“ jelenti Konstantinápolyból tegnapi kelettel: A porta állitólag utasitotta kongresszusi meghatalmazottait, hogy Bosznia megszállásába föltételesen egyezzenek bele; mivel azonban a megszállás időtartamát, a megszálló sereg számát s a terület kijelölését szerződésszerüleg meghatározni ohajtja, föltételei aligha fognak figyelembe vétetni.

Berlin, julius 3. A kongresszus ma nem tart ülést, hanem szerkesztő-bizottsága. A legközelebbi kongresszus-ülés valószinüleg holnap lesz. A román s montenegrói ügyek a már közlött módon oldattak meg. A Duna-kérdés szabályozása jelentékenyen egyszerüsittetett; miután a dunai erődök ama kérdéssel összefüggő ügye a Bulgáriára vonatkozó kongresszusi határozatok által szabályoztatott, e kérdés nem okozhat többé különös nehézséget. Az eddigi Duna-bizottság török tagjai állitólag kilépnek s belyökbe románok fognak belépni. Bosznia megszállása ügyében a török meghatalmazottak még nem kapták meg ujabb instrukcióikat. Ez ügy állitólag a kongresszus legközelebbi ülésén még egyszer szóba hozatik. A hadikárpótlás kérdése hallomás szerint a 2 résztvevő félt illető ügynek fog elismertetni s nem fog területi zálog céloztatni. A legközelebbi ülés állitólag kiválólag a görög ügygyel foglalkozand. Amint hallatszik, a görögök ohaja oda irányul, hogy északi irányban az Olympig, illetőleg a Vistritza folyamig s a Jamnitza-vonalig területi nagyobbodást nyerjenek s Krétát megkapják.

Berlin, julius 3. A „Prov. Corr.“ irja a kongresszus munkálatairól: Mig Romania, Szerbia és Montenegró politikai függetlensége végleg elismertetett, Boszniában és Hercegovinában a rend állandósitása s a viszonyok biztositása céljából sürgösnek s Ausztria-Magyarország és Európa érdekeinek megfelelőnek ismerte fel a kongresszus, hogy ama tartományokba Ausztria-Magyarország bevonuljon. E kongresszusi határozatnak Törökország általi visszautasitása sem fogja a határozat foganatositását akadályozhatni; Besszarábiának — kivéve a Dunatorkolati részt — Oroszország viszszacsatolása ügyében is, az átengedésért Románia cserében a Dobrudsát kapván, teljes egyetértés éretett el s a megoldandó nagy kérdés vár elintézésre s az ez iránti előkészületek is jelentékenyen előhaladtak. Minden oda mutat, hogy a kongresszus szerencsés végéhez közeledik.

Bécs, julius 3. A „Pol. Corr.“ jelenti Berlinből: Folyó hó 6. és 7-ke körül az összes főkérdések megoldása befejeztetik s remélik, hogy a berlini egyezmények 10-én aláiratnak. A berekesztést állitólag nagy udvari ünnepély fogja jelezni. — Egyes közlemények még a következőkkel egészitetnek ki: Szerbia nyugati határául megkapja Pirotot, Vranjat és a kopavniki defilet. Montenegrónak nem minden kivánsága teljesittetett. Románia elismerése a zsidók egyenjogusitásának föltételéhez köttetett. Biztos hirként beszélik, hogy a törökök Boszniát illetőleg megkapták ujabb instrukcióikat, ezek azonban a helyzetben nem idéznek elő változást.

PATTANTYUK.

Ebben az áldásterhes időben, a mikor az ég csatornái megnyiltak fejünk felett s Noe atyánk szomoru példája bárkák épitésére int bennünket: nem lehet elhallgatni azon nevezetes körülményt, hogy a tüzoltók, kik eddig városunkban vizhiányról panaszkodtak, most bőven el vannak látva. A csiki-utca balfelől eső része ugyanis teljesen viz alatt áll. Megállott a viz, mint a Mózes Veréstengere. A kertekből a káposztának csak a füle hegye látszik ki; petrezselyem, karalábé, murok és krumpli s más lényeges alkatrészei a gazdaszony husosfazaka tartalmának, csendesen pihennek a viz alatt, nem háborgatva senkitől és semmitől. Ungok, békák ezrei üditő zenéje tölti be a léget esténként a város ezen részében s az elandalitó melodia holdvilágos estén, csendes éjszakákon elhangzik Árkosra, elszáll Kilyén felé, csak oda nem hallszik, a hol tenni lehetne róla, az egészségügyi bizottsághoz. De hát minek is? Majd eljön a mosolygó napfény ismét s a nap forró sugarai felisszák a vizet kertjeinkből. Igaz ugyan, hogy a posványos büzhödt iszap megfertőzteti akkor a léget s az is megtörténhetik, hogy a romlott levegő száz meg száz betegség kovácsa lesz: de az nem tesz semmit. Mert hát a lecsapolás sok pénzbe kerül a gazdáknak: belejönne az 10 pengő forintba is, ezt pedig józan észszel nem lehet követelni senkitől. Ha az egészségügyi bizottság „egészségesnek“ találja, miért zavarnók mi meg a békák boldog lakozását?

*

Utánozzuk a nagy várost. Minapában a kis sétányon járkálva alkonyatkor, nagy rémületet álltam ki, vágtatva rohanván szembe velem három tekintélyes példánya azoknak a fekete emlősöknek,